

Dr. Kadosa Marcel: Bárczy István, az alkotó.

Azon a napon, amelyen Bárczy Istvánt harmadszor választotta meg Budapest közgyűlése – és engedjük meg, hogy ebben a kivételes esetben valóban Budapest közönsége – a főváros polgármesterévé: azon folyt a vita valahol, hogy nagy ember-e valóban és nagy tehetség-e Bárczy István?

A kettő nem jelent egyet: ezzel jó lesz mindenesetre tisztában lenni. Nagy ember lehet valaki nagy tehetséggel, de lehet szerény képességekkel is, ha vannak a közönség javára kitűzött nagy céljai, amelyek felé törhetetlen erővel halad. Viszont igen nagy képességgel is haszontalan ember lehet, ha nem állítja képességeit nagy tömeget boldogító eszme vagy hatalmas alkotást létrehozó munka szolgálatába.

Nem tudom, vajjon a tudósok körében mekkora helyet foglalhatna el Budapest polgármestere és nem tudom, hány és milyen könyvet tanult keresztül. Én csak kettőt tudok: az egyik az, hogy már a talmud is tiltja az olyan városban való lakást, amelyet tudósok kormányoznak, a másik pedig, hogy mint egyéni jelenséget bármilyen nagyon mindennél jobban bámulom és szeretem a tudományosságot, a közéletre vonatkoztatva nem sok bizalmam lehet hozzá, amikor látom; hogy azoknak, akik tízezer könyvet tanultak ki, minden előforduló dologban ugyanaz a véleményük és a politikájuk, mint a jelszavakon rágódó bugrisoknak, mint a kártyapartik útján érvényesülő cimboráknak és mint a könyökükkel furakodó strébereknek. A tudósok – sajnos – egyáltalában nem vezetők és úgy látszik, nem is hivatottak a vezetésre, hanem csak: azt a szerepet töltik be, mihelyt a közéletben szerepet vállalnak, amit a «díszkeresztények» szoktak betölteni. Ő velük fémmelzik a politika becsületes vagy huncut

kézművesei a maguk valódi vagy talmi értékeit. Be kell látnunk, hogy a politika inkább érzék és művészet dolga, semmint a tudományosságé.

Én előttem tehát abszolúte nem volna kisebb az értéke a polgármesternek, amennyiben a «tudós» jelző nem pászolna rá. Minden célhoz számtalan utón lehet eljutni: ez az igazság a közélet férfiaiak nagy céljaira nézve is érvényes. Tudósnak lenni pedig annyit jelent, mint egyetlen, tudományos rendszer szerint megépített utat tartani célhozvezetőnek. Ez az, ami miatt a tudós nem alkalmasabb, hanem alkalmatlanabb közösségek kormányzására és tömegeknek céljaikhoz való vezetésére.

Vajjon voltak-e azonban Bárczy Istvánnak nagy céljai, amelyek megvalósítására szentelte élete munkáját? E kérdésre is csak az adhatna megbízható feleletet, aki eredetileg ismerhette lelki világát. Ebben a szerencsés helyzetben mi nem vagyunk. És így nem tudjuk ellenőrizni, vajjon mindabból, amit Bárczy István a polgármesterségének egy évtizede alatt megvalósított, mennyi volt a saját lelke vágya és mennyit hozott a kor magával. Ha annyi bizonyos, hogy pontosan az ő polgármesterségének a kezdetével kezdődnek ezek az alkotások is, úgy ez mindenestre olyan támaszpont, amely aligha fogja tévútra vezetni azt, aki a későbbi időben ennek a kornak a történetét tanulmányozni fogja.

Ezeknek az alkotásoknak a sorozata pedig egyenesen szemkápráztató. Csak hevenyészve, úgy amint eszünkbe jut, jegyezzük fel azokat az alkotásokat, amelyeket e tíz év látott megvalósulni:

1. A gázgyár megváltása.
2. A villamossági rt. birtokbavétele.
3. A Városi Villamos Vasút részvényeinek megszerzése és ezáltal a közúti közlekedés politikájának irányítása.
4. A fuvartelep megváltása.
5. A hirdetési vállalat házi kezelésbe vétele.
6. Az omnibusz-vállalat átvétele.
7. A községi kenyérgyár létesítése.
8. A Tattersaal és lóvásártelep átvétele.
9. A Széchenyi- és Gellért-fürdő felépítése.
10. Az állatkert létesítése.
11. A bérházak építése.
12. A műhelyház megalkotása.
13. A fővárosi kislakástelepek létesítése.
14. Házinyomda.

15. Szerelőműhely.
16. A fővárosi Népszálló létrehozatala.
17. A vásárpénztár megalkotása.
18. A hivatásos gyámság létesítése.
20. Családi kertbérletek.
19. Szükségbarakkok építése.
21. Az alkalmazottak fizetésrendezése.
22. A közvilágítás megjavítása.
23. A kórházak élelmezésének házikezelésbe vétele.
24. Gabonaraktár építése.
25. Tüzelőszerraktár létesítése.
26. Ötven új iskolának, ezer új tanteremnek és egy sereg kisdedovónak építése.
27. Kőporbánya.
28. Központi szegényügyi nyilvántartó létesítése.
29. Pedagógiai szeminárium megalkotása.
30. Utoljára említjük, mert szívünknek mindennél kedvesebb: a Fővárosi Könyvtár létesítése, amelynél jobban nem vált be semmi és amelynél nagyobb jövője nincsen egyetlenegy intézménynek se mindazok között, amiket fentebb elősoroltunk.

Ez a sorozat bizonyára nem teljes, sok mindenféle kimaradt belőle, kimaradt például az iskolák nivójának majdnem csodálatos mértékben való emelése és a szociálpolitikai ügyosztály létesítése, de aki ezt a sort végigolvassa és végig is gondolja: amik a szemei előtt újra elvonul annak a nagy fejlődésnek a képe, ahogyan Budapest a magyar faluvárosok kereteiből nem csupán külső arányai szerint, hanem erkölcsileg is modern nagyvárossá fejlődött, amelynek szociálpolitikai berendezéseit és intézményeit az e tekintetben való példák között lehet emlegetni.

Rendkívüli teljesítmény ez olyan országban, ahol az ilyen irányú közszellemnek semmi múltja és semmi versengése nincsen. Míg más országok évszázados, sőt évezredek városi fejlődésre tekinthetnek vissza, nálunk ez a képződmény úgyszólván teljesen hiányzott és hiányzik ma is még. Míg Németországnak 48 olyan városa van, amelynek lakossága a 100,000-et meghaladja, Angliának 45, Franciaországnak 15, Olaszországnak 13, addig Magyarországnak mindössze két ilyen városa van, és ezek között sincs meg az a lemenő fokozat, amely szükséges az intézmények teherpróbája szempontjából: az egyiknek lakosság száma a millió felé jár és ebben nincsen benne a fővárossal immár teljesen összeépült szomszédos városok lakossága, a másiké (Szeged)

alig haladja meg a százezret, azt is csak úgy, hogy a várostól óriási távolságokba fekvő tanyak népességét is hozzászámítjuk a város' belterületén lakók számához.

Azt se lehetne a tények logikája szerint megállapítani, hogy az a tágabb köre a közreműködőknek, amely a közgyűlésben jelentkezik, inspirálta vagy szorította volna a polgármestert mindazokra az alkotásokra, amelyek által Budapest méltóan kezdi betölteni azt az előkelő helyet, amelyet Európa nagyvárosai között elfoglal. Ha végignézzük a közgyűlés tagjait, de különösen a vezetőit, – mert hiszen mindig és minden csak ezeken múlik, – úgy látjuk, hogy sorjában ugyanazok, akik voltak Bárczy István polgármestersége előtt egy évtizeddel. Mégis úgy kell tehát lennie a dolognak, hogy a polgármesteré az alkotások érdeme, amelyet nem egyszer igen nagy ellenállás leküzdésével lehetett csak megszereznie.

Ezek meggondolásával örömmel fogadtuk Bárczy István újraválasztását. Mert azoknak a nagy feladatoknak a teljességét várjuk tőle, amelyeket a háború nagy pusztításainak a pótlása és gyógyítása hárit mindazokra, akik a következő esztendőben országunknak és fővárosunknak a sorsát intézik. Bárczy István maga is érzi, hogy a most következő idők minden eddiginél nagyobb kötelességeket rónak a közélet minden funkcionáriusára. (Székfoglaló beszédében ennek kifejezést is adott:

«Kötelességünk fontosabb része – mondotta – az, a melylyel a jövő nemzedéknek tartozunk. Kikből áll a mi derék hadseregünk legnagyobb része? A vagyontalanokból, a szűkös sorban levőkből, a kisemberekből, akiket nemcsak a háborúban pusztít a halál, hanem pusztít a békében az élet: az egészségtelen lakás, a nyomán járó népbetegségek, a fokozott erkölcsi veszedelmek, egyszerűen a nyomorúság.

Nem természetes-e, t. közgyűlés, hogy a háború után minden országos és városi politikát ennek a nyomorúságnak a leküzdésére kell irányozni. Nem életérdeke-e ezeréves országunknak, hogy a rettenetes emberirtás után a legintenzívebb embervédelem következék. Küzdelem a gyermekhalandóság és a népbetegségek ellen, de nem jelszavakkal, hanem gyors, hatékony intézkedésekkel. A közegészségügy nagyarányú fejlesztése, a lakásviszonyok s a vagyontalanok gazdasági viszonyainak javítása, a munkások biztosítása munkanélküliség esetére, az országos munkásbiztosítás kiegészí-

tése az aggkori és rokkantbiztosítással és az anyasági biztosítással, a munkásvédelem fokozása, a népelelmezés javítása.

Ez a hatósági és társadalmi embervédelem tudná csak gyorsan pótolni a magyar nemzet nagy emberveszteségét. Most talán már meg fogjuk érteni, hogy a csecsemőhalandóság, a tuberkulózis, az egészségtelen lakások és munkaviszonyok jobban pusztítják a nemzet törzsét, mint a legvéresebb háború. A háború vértanúinak véráldozata tanítson meg bennünket erre a tanulságra.

Nehéz feladat lesz a háború után az ország és a városok, közöttük elsősorban a főváros pénzügyi egyensúlyát oly módon helyreállítani, hogy a felsorolt nagy feladatok megoldását s amellet az ország közgazdasági fejlődését is lehetővé tegyünk. Pedig ez a legfontosabb cél, mert a közgazdaság terén megfelelő előkészítés mellett, úgy érzem, igen nagy perspektívák fognak előttünk megnyílni. A háború nyomán Németországnak és Ausztria-Magyarországnak a Balkán-államokkal és Kisázsiaival kétségtelenül lényegesen megélnkülő gazdasági forgalma a magyar iparnak és kereskedelemnek igen értékes érvényesülési teret fog előreláthatólag biztosítani. Ezt minél hamarább, úgyszólván már a mai napon, minél alaposabban és ügyesebben kell előkészíteni és minden képzelhető erővel munkálni. Bennünket ez nemcsak azért érdekel, mert hisz minden országos gazdasági mozgalom, változás hatása legjobban a fővárosban érezhető, hanem, mert Budapest ebben a gazdasági kialakulásban már földrajzi fekvésénél fogva is igen kiváló szerepre van hivatva. Természetesen erre is elő kell készülni nagy transito-raktárakkal, kereskedelmi kikötővel és mindenekfelett kellő élelmességgel és gyorsasággal.

Igen kívánatos lesz minden nehézségek és várható aggodalmak ellenére is, a háború után minél hamarabb gondoskodni olyan állami és városi beruházásokról, amelyek enyhíthetik a háború nyomán enélkül bizton bekövetkező munkanélküliséget, amellet elősegítenék a gazdasági fellendülés megindulását. Az ország gazdasága minden ágának minél gyorsabb feléledése az, ami egyedül hozhatja meg az állam s a városok pénzügyi rendeződésének lehetőségét. A gazdasági fellendülést pedig nemcsak lesni kell, hanem csinalni is, minden tőlünk függő eszközzel.

Ennek a nagyszabású szociális és gazdasági politikának

a szolgálatába kell állítani minden erőnket, minden tehetségünket és hazaszeretetünket.»

Úgy érezzük, hogy ezek ezúttal nem üres szavak, mint amilyenekhez politikai életünkben a programmok elmondásánál szokva vagyunk. Az az érzésünk, hogy aki ezeket a szavakat elmondotta, a súlyukat is átérezte és el van tökéelve arra, hogy az adott programját meg is valósítsa. A lelkesedés, amellyel a közgyűlés a polgármestert újból hivatalába iktatta és amellyel programját fogadta, talán nem csak a pillanat terméke, hanem annak a bizonyossága, hogy – mint rendszerint – úgy ezúttal is: a vasakat és következetes munka apránként átformálta az emberek lelkét és ma már talán egy egész sokaság van a közgyűlés termében, amely igazán át van hatva a szociálpolitika és a kommunalizáció jelentőségétől és azoktól a szívet fölemelő nagy feladatoktól, amelyeket a polgármester és a közgyűlés a fővárost lakó százezrek jóléte érdekében megvalósítani hivatott és képes. Ezért nem csupán a főváros népe kell, hogy hálás legyen, hanem az egész ország is, amelynek szomorú falu-metropolisai és nyomorúságos kis városai mint minta és példa után fognak apránként elindulni a székesfőváros nyomában.